

"Oluja" na Dančama u režiji Koste Spaića, 1962.

ARHIV DLJI

Hir božice Fortune

Igre u mom srcu

PIŠE: VEDRAN BENIĆ

Da u umjetnosti vrijede čvrsti matematički zakoni, svaka bi predstava bila uspješna. Ponekad, naizgled sve bude dobro posloženo, a ipak se predstava ne dogodi. Doživio je to **Tomislav Radić** kad mu je 1981. na Igrama povjeren novi 'Dundo Maroje'. Činilo se savršen izbor s obzirom na njegovu legendarnu 'Kafetariju' koja je tada još uvijek živo i živahno trajala, te na prethodni uspjeh s 'Katom Kapuralicom' u dubrovačkom teatru. Na press konferenciji, sjećam se, Radić je oduševio freškim logičnim idejama o godinama života aktera u 'Dundu'. Recimo, da Petrunjela nije mladica, već starija žena s dovoljno 'zanatskog' iskustva da Lauri organizira posao prve kurtizane od Rima. Bokčilo mora biti mladi, Popiva stariji. I sve tako redom! A onda, na predstavi, kako je zapisao **Hrvoje Ivanković** u knjizi 'Držić na Igrama' – "Pomet je čekao, ali Fortuna nije došla!"

U brojnim razgovorima koje sam s umjetnicima na Igrama vodio ili ih čitao, svi su rado dijelili sjećanja na trenutke naklonosti Fortune. Recimo, **Branko Gavell** ljut što 1953. nije prihvaćena njegova ideja 'Dubravke', u zamjenu je ponudio **Goetheovu** 'Ifigeniju na Tauridi' vjerujući "da će ta nastrana ideja biti odbijena s indignacijom". Voljom božice Fortune, neželjena 'Ifigenija' postala je jednim od početnih smjerokaza za budućnost teatra Igara uopće.

Nenadana buka na otvorenim prostorima uvijek je potencijalna opasnost. Glazbenici su iznimno osjetljivi na prolazak zrakoplova, pogotovo u pianissimo dijelovima, što je u listu 'Laus' 1981. u jednom od rijetkih tadašnjih intervjuja ispričao **Ivo Pogorelić**, tada mlada zvijezda u meteorskom uzletu. Ali bilo mu je zgodno kad se na istom koncertu u Kneževom dvoru slomila neka čaša ili boca baš na zadnjoj noti **Schumannove** 'Toccate', tim više što se sjetio da mu je u Mariboru pri istoj skladbi pod dlan uletjela muha i uporno dosadno zujala. U deset godina **Krležina** 'Areteja' međutim, zrakoplovi su bili dobrodošli u scenama XX. stoljeća. Uz avione jednako nepoželjni vjetar voljom božice For-

tune posebno je bio okrutan prema **Kosti Spaiću**. S hridi kupališta Danče 1962. otpuhao je glasove glumaca i cijelu inače dobru predstavu **Shakespeareove** 'Oluje' u povijest. Plesala je samo jedno ljeto! Kako je nakon gostovanja 'Histriona' 1980. na ovlašeno odabranom nekadašnjem košarkaškom igralištu u Karmenu, godine 1987. na Lokrumu u Mrtvo more potonula također i 'Oluja' beogradskog Jugoslavenskog dramskog pozorišta, od tada do danas na Igrama 'Oluje' više nije bilo! Naravno, predstave!

Fortuna je 1990. višestruko pomazila **Gorana Višnjica**. On i **Rene Bitorajac** puna su dva mjeseca na Akademiji vježbali za ispit iz mačevanja, jer im se to sviđjelo. Voljom Fortune, umjesto bolesnoga profesora na ispitu ih je gledao **Joško Juvančić**, koji je upravo pripremao 'Hamleta' na Lovrjencu. Nakon pozitivnoga odgovora **Neve Rošić** na Jupino pitanje "znaju li ona dvojica uz mačevanje nešto i glumiti?", uzeo ih je za Laerta i Rosenkrantza. Mjesec dana prije premijere razbolio se planirani Hamlet i Jupa je ulogu ponudio Višnjicu. "Neki su govorili nemoj! To će ti uništiti karijeru", sjećao se Višnjic. "A mama mi je rekla – sinko možeš li to naučiti napamet? Rekao sam mogu, nije u tome stvar. A u čemu je stvar? Imam 21 godinu, kako ću radit Hamleta. Je li možeš naučiti napamet ulogu? Mogu! A onda nauči, pa ćeš vidjet!" I tako je krenula svjetska karijera Gorana Višnjica.

U pripremi uloge Višnjicu je nesebično pomogao **Tonko Lonza** usprkos suprotnom iskustvu. I njemu je u mladosti **Marko Fotez** ponudio Hamleta. Za vrijeme služenja vojnoga roka Lonza je trebao naučiti ulogu, a Igre će isposlovati da ga puste iz JNA na predstavu. Fotez mu je dao i štrihove. No, hirom Fortune, noseći tekst 'Hamleta' pod rukom, naletio je na Branka Gavellu koji je skočio: "Smjesta trebaš odustati! Za Hamleta treba najmanje 35 godina života i veliko iskustvo!" Lonza ga je poslušao, ali i kasnije pričao: "Nikad više u životu nisam bio ni blizu Hamleta. Igrao sam grobara prvog i drugog, glumca prvog i drugog, pa i Rosenkrantza u mladosti, ali Hamleta nikada. Pa ni Kralja kojega sam želio igrati!" Ostvarivši veliku glumačku karijeru, Lonza je pomirljivo govorio kako je Gavella imao pravo. Ali ipak je za života gospodar Tonko redovito navraćao priči o Hamletu i hiru božice Fortune!